

Afyonkarahisar'daki Anıt için

Heinrick Krippel'i

e-postalarımızda anmak...

1939

2006

KATKIDA BULUNANLAR

Akif SAKLICA – Çiğdem ALTINÖZ – Bedri YANBOL

Ergun GEDİZLİOĞLU – H. Yücel ÖZEL – Musa BURSALI

Kadir DAYLIK

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	2
E-posta 1: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?.....	3
E-posta 2: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?.....	4
E-posta 3: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?.....	5
E-posta 4: Heinrick Krippel.....	6
E-posta 5: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?.....	7
E-posta 6: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?.....	8
E-posta 8: Afyonkarahisar'da Heinrich Krippel'i niçin öldürdük?.....	11
E-posta 9: İki kere ölmek.....	12
E-posta 10: Heinrich Krippel, Afyonkarahisar'da kendi yaptığı anıtta gömülüdür.....	13
E-posta 11: Heinrich Krippel, Afyonkarahisar'da kendi yaptığı anıtta gömülüdür.....	15
E-posta 12: Biraz daha Heinrich Krippel.....	16
E-posta 13: Heinrich Krippel çok mu para almıştı? Yoksa Anıt başarısız mıydı?.....	19
E-posta 14: Heinrich Krippel çok mu para almıştı? Yoksa Anıt başarısız mıydı?.....	21
E-posta 15: Heinrich Krippel çok mu para almıştı? Yoksa Anıt başarısız mıydı?.....	25
E-posta 16: İşte Heinrich Krippel'in gömüldüğü yer.....	26
E-posta 17: Heinrich Krippel dosyası açıldı ve kapandı.....	29
E-posta 18: İşte Heinrich Krippel'in gömüldüğü yer.....	30
E-posta 19: İşte Heinrich Krippel'in gömüldüğü yer.....	32
Basın: Utku heykelinin ilk halini kim bozdu?.....	33

E-posta 1: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?

Değerli Dostlar;

AYTAM haberleşme grubunu Afyonkarahisar'ın kültürel miras ve çevreye ilişkin değerlerini geliştirecek bir araç olması beklentisiyle kurduk.

Amacımız yerel tarihe ilgi uyandırmak ve ilgi duyanların da haberleşip tanışmasını sağlamaktır.

Bu yolla gündelik hayatlarımıza, evlerimize, işimize, işyerlerimize ait her türlü orijinal resim, belge ve nesneyi, kayıt altına alınmış sözlü anlatımları kullanarak, bunların kaybolup gitmesini önlemek için derleyerek, Afyonkarahisar'ın yerel tarihini aydınlatmak, herkes için anlaşılır hale getirmek ve sevdirmek mümkün olabilir diye düşündük.

Sizlere gönderdiğim bütün postalarım bu düşüncelerle yazılmıştır.

Grup üyeleri zaman zaman bu amaç dışındaki yazılara da yer vermektedirler. Bunları engelleyip gruba gönderilmesini önlemek teknik olarak mümkün olmasına rağmen kendimde böyle bir hak görmediğimden bunu yapmadım. Bu yazıların yarattığı tartışmaları da engellemedim.

Fakat şimdi sizle paylaşmak istediğim bir kararsızlığım var.

Özgürlük ortamına devam mı? Yoksa amaç dışı yazılar engellensin mi?

Bana sorarsanız Afyonkarahisar'ın yerel tarihini konuşalım, tartışalım. Haberleşme grubumuz Afyonkarahisar Yerel Tarih Haberleşme Grubu değil mi?

Meselâ söylemişiniz Heinrick Krippel kimdir? Haydi, bunu yazalım, hakkında tartışalım...

Hepinize sevgilerimi sunuyorum, postalarınızı bekliyorum....

Av. Kadir Daylık -11.01.2007

E-posta 2: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?

Sayın Kadir Daylık;

Emek vererek oluşturduğunuz bu haberleşme grubunun asıl amacı dururken başka amaçlı yazışmalara ortam olmasından duyduğunuz rahatsızlıkta haklısınız, ama eğer üyeler arasında bu grubun amacına uygun yoğun yazışmalar arasında ufak tefek birbirlerini bilgilendirme, hatta biraz gülümsetme adına yazışmalar olsaydı eminim bu kadar rahatsız olmayacaktınız, çünkü belli bir amacı paylaşan dostlar arasında bu tür iletişime de gereksinim olacaktır. Ama bu grup kurulduğundan bu yana izlediğim kadarıyla sizin yazdığınız raporlar dışında bende dâhil hemen hemen hiç kimse konumuzla ilgili tek bir satır yazmadı ve bu da gerçekten üzücü. Ben kendi adıma bundan sonra mümkün olduğu kadar bunun için gayret göstereceğimi belirtmek istiyorum.

Heinrick Krippel konusuna gelince! Ben sadece ilkokul 4. sınıfı (annem ve babam bir seneliğine yurtdışında oldukları için) ve Liseyi (Babam vefat edip Ankara'dan Afyon'a taşınmak zorunda kaldığımız için) Afyon'da okudum. Heinrick Krippel adını da daha ilkokul talebesiyken bu vesileyle öğrendim. Çünkü araştırmayı çok seven bir çocuk olduğum için bir ödev nedeniyle Afyon'daki Zafer Anıtımızın ve Ankara Ulus'taki Atatürk Heykelinin, Avusturya'lı olan bu sanatçı tarafından yapıldığını öğrendim. Bu zatla ilgili bilmemiz gereken daha fazla bilgiye sahipseniz bunları duymaktan da memnun olurum.

Selam ve sevgilerimle,

Akif Saklıca - 11.01.2007

E-posta 3: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?

Kadir Bey,

Önerinize katılıyorum. Ancak sadece Afyon tarihi ile yazışmalar yapıldığında grubun çok hareketli olmayacağı da malûm.Tercih sizindir elbette, zira kurucu sizsiniz.

Ben üye olarak alınan kararlara saygı duyar ve uyarım.

Bu güne dek kısıtlama yapmadan sizi istemiyorum diyenlerin mesajlarını bile yayımlayarak objektif bakış açınızı sergilediniz zaten... Hemen bulduğum kısa biyografisi ile konuyu açıyorum.

Buyrun...

Heinrick Krippel

Doğum yeri: Avusturya / doğum: 1883 – ölüm: 1945

Türkiye’de gerçekleştirdiği anıt heykellerle tanınan Avusturyalı heykeltarihi.

17 Eylül 1883de Viyana’da doğdu. Viyana Güzel Sanatlar Akademisinde okudu.

Daha çok portre, büst ve mezar taşları üzerinde çalıştı.

Türk hükümetinin Ankara’daki Ulus Meydanı için sipariş ettiği Zafer Anıtını gerçekleştirmek üzere 1925te Türkiye’ye geldi. İstanbul’da Sarayburnu’ndaki Atatürk Heykelini (1925), Konya’daki Atatürk Heykelini (1926), Ankara’da Ulus Meydanındaki Atatürk Anıtını (1931), Afyonkarahisar’daki Zafer Anıtını (1935) ve Ankara’da Sümerbank Binasının önündeki Atatürk Heykelini (1938) gerçekleştirdi. Bütün bu çalışmalarında Atatürk kendisine poz verdi. Krippel çalışmalarının taslaklarını Türkiye’de yapmış, asıl heykelleri Viyana’daki özel atölyesinde hazırlayıp sonradan yerlerine monte etmişti. 5 Nisan 1945de Viyana’da öldü.

Çiğdem Altınöz – 11.01.2007

E-posta 4: Heinrick Krippel

Akif Bey, iğdem Hanım ilginize ve yaklaşımınıza çok teŖekkür ederim.

Doğru, Afyonkarahisar'ımızdaki anıtı yapan Avusturya'lı heykeltcidir Heinrick Krippel ve 5 Nisan 1945'de Viyana'da ölmüştür.

Fakat biz onu bir kez de Afyonkarahisar'da öldürmüştüz.

Bunu bir fotoğrafta gördüm.

Şimdi çıkmak zorundayım, yakında yazacağım.

Sevgili dostlar sizler de katılır mısınız? Heinrick Krippel hakkında ne biliyorsunuz?

Av. Kadir Daylık - 11.01.2007

E-posta 5: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?

Sevgili Kadir Bey

Afyon yerel tarihini aydınlatmak amacıyla kurulan gruba sadece bu amaç için yazı beklerseniz belki çok az gelir. Belki de hiç gelmez.

Ben 62 yaşımıdayım. Babamdan ve çevremden duyduklarım elbette çok. Tabii bir de 62 -12= 50 yılı bilfiil anımsayarak yaşamışım. Ancak eskiler bilgisayar, internet böyle şeylere genellikle yabancı. Onların anlattıklarını gençler yazıya dökcek.

Yerel tarihe ilgi duyanları tanıştıırıp tartışmalarını sağlarsanız o konuşmalar arasında anlatılanlar tarihe ipucu verir. Araştırmacılar da bunları derleyip gerekli sentezi yaparlar.

Burada bence önemli olan dini, siyasi ve en önemlisi kişisel konulara yer vermemektir. Hiç bir kişiyi, zümreyi, görüşü, milleti, dini, incitici yazı ve görüş belirtmeden düşüncelerin serbestçe yazılabilmesidir. Bunların arasından öyle güzel anı ve anekdotlar çıkabilir ki bunlar araştırmacılara yardımcı olur.

Onun dışında bir Afyon'lu kardeşimiz Türklük için şöyle bir oylama var haydi katılalım, bir diğer kardeşimiz katılmayalım şöyle sakıncası var demiş. Bunlar grup arasında diyalogun artmasına ve asıl amaç için çalışılmasına yardımcı yakınlaşma sebepleridir diye düşünüyorum. Laf lafı açar. Durup dururken kimin aklına gelir Heinrick Krippel.

Selamlar.

Bedri Yanbol - 12.01.2007

E-posta 6: Heinrick Krippel'i konuşalım mı?

Biraz geç kaldım sanırım ama yine de yazacağım. Krippel, adını ben zafer anıtının bir köşesinde okumuştum; onu mu soruyorsunuz?

Ergun Gedizlioğlu - 12.01.2007

E-posta 7: Afyonkarahisar'da Heinrich Krippel'i niçin öldürdük?

Bedri Bey,

E-postanızda belirttiğiniz görüşler için çok teşekkür ederiz. AYTAM Grup, Ekim 2006 tarihinde kuruldu. <http://aytam.org.tr> adresinden yayımlanan Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi'nin haberleşme kanalıdır. Sanırım siz, Sn. Mete Akalın'ın duyurusu üzerine gruba yeni katıldınız; bize onur verdiniz, hoş geldiniz diyorum. E-postanızda belirttiğiniz konular bizim Yerel Tarih ve Sözlü Tarih olarak sitemizde başlıklar halinde belirttiğimiz tarih çalışmalarıdır. Biz sitemizin ana sayfasından şöyle bir çağrıyla başlamıştık;

“Kötü olaylarla, işgallerle, yakıp yıkmalarla, savaşlarla dolu tarih. İdealleri, iddiaları, başarıları ile tarihe geçmiş kahramanlar... Beyliklerin, imparatorlukların, devletlerin yıkılışı... İnsansız bir alanda dönüp dururlar...”

Geçmişimiz savaşlardan, hayatımız kahramanlardan mı ibaret? Peki, etrafımızdaki bu kadar güzel şeyi kime borçluyuz?

Herhalde tarihin yazmadığı bir sürü “sıradan” insana... Hayata...

AYTAM olarak biz, Afyonkarahisar'daki “sıradan” insanların hayatları ile ilgiliz.

Haydi, sıradan insanlar etrafında dönen sivil tarihimiz için; gündelik hayatlarımızı, evlerimizi, işimizi, işyerlerimizi kaydedelim; haydi, bize ait sıradan resimleri, belgeleri, nesnelere sergileyelim...

Bizi anlatmak için; bizi anlamak için Afyonkarahisar'da tarihi “aşağıdan” yazalım!”

Daha fazlası için lütfen <http://aytam.org.tr> adresine bakınız ve ne olur bu konudaki düşüncelerinizi ve önerilerinizi iletmeye devam ediniz.

Sevgili Dostlar,

Şimdi gelelim Heinrich Krippel'in Afyonkarahisar'da öldürülmesine, (!)

İnşaatına 1932 yılında başlanan Afyonkarahisar'daki anıt, Avusturyalı heykeltıraş Heinrich Krippel tarafından Viyana'da Ober St. Veit'de ki atölyesinde yapılmış, yine Viyana'da Birleşik Maden İşletmeleri'nde (Vereinigte Metallwerke) bronz olarak dökülmüş ve Türkiye'ye getirilerek 1935 yılında biten taş kaideye yerleştirilmiştir.

Kaide iki kademelidir. Birinci kademe az yüksek ve ikinci kademeye göre daha geniş, ikinci kademe ise daha yüksek olup bunun dört yanında taş çerçevesi ve bronzdan yapılmış kabartmalar vardır.

Kaidenin batıya bakan ön yüzündeki panoda profilden Atatürk portresi bulunur.

Kuzey yüzündeki panoda önde masa başında oturan ve masadaki haritaya yumruklarını koymuş Mareşal Fevzi Çakmak, ortada ayakta duran ve yumruk halinde

sıkılmış sol eli masada, parmakları kıvrılmış olarak havada duran diğer eli ile Atatürk, arkada açık sol eli ile sınırı gösterir biçimde ayakta duran İsmet İnönü yer almıştır.

Doğu yüzde yan yana dizilmiş profilden görünen üç asker ve bir sancaktar, bunların karşısında dalgalanan bayrağı eğilerek öpen bir Afyonkarahisar'lı tasvir edilmiştir.

Güney yüzde ise önde süngü hücumu yapan arkası dönük bir asker, arkası bir eliyle gırtlığından tuttuğu düşman askerini diğer elindeki kasatura ile vurmaya hazır olan bir asker, sağ alt köşede yaralı bir askere yardım eden bir sivil tasvir edilmiştir.

Heinrich Krippel, 1925 yılından 1938 yılına kadar 13 yıl Türkiye'de konuk sanatçı olarak kalmıştır. 1932 yılında Atatürk tarafından Çankaya'daki köşke birkaç hafta konuk olarak çağırılmış ve Atatürk'e yakın olmuştur. Anıtın kaidesinin dört yüzünde bulunan kabartmaların konuları bizzat Atatürk tarafından sanatçıya verilmiştir.

Heykel grubunun arazi biçiminde olan tabanının doğu yüzü düz olup "Afyon Şehri düşman orduları tarafından ilk defa 28 Mart 1921'de, ikinci defa 13 Temmuz 1921'de işgal edilmiş, 27 Ağustos 1922'de kurtarılmış ve bu anıt milli orduya ve milli kahraman Atatürk'e Afyon'luların şükran hatırası olarak dikilmiştir." yazısı yer almaktadır. Anıtta bu yazıdan başka kuzey yüzdeki panonun taş çerçevesinde 29/30.AG.1922, güney yüzdeki panonun taş çerçevesinde 31. AG.1922, doğu yüzdeki panonun taş çerçevesinde 27. AG.1922 yazmaktadır. Sanatçının soyadı batıya bakan yüzdeki panonun alt köşesinde KRIPPEL yazısı ile belirtilmiştir.

Heinrich Krippel, henüz kurtuluşumuzun üçüncü yılında ülkemize gelerek emperyalistlere karşı ulusal bağımsızlığımızı kazanmak uğrunda canla-başla yaptığımız savaşı simgeleyen anıtı yapma cesaretini göstermiş yabancı bir sanatçı olsa bile;

Şimdi sorum şu? Anıtın batıya bakan yüzdeki panoda alt köşede yer alan KRIPPEL yazısını silmeli miyiz?

Değerli Dostlar;

Çok saçma ya da anlamsız gibi görülen bu tartışmayı açmak istiyorum. Zira 5 Nisan 1945'de Viyana'da ölen sanatçıyı, biz, bir kez de Afyonkarahisar'da öldürmüştük. Bunu bir fotoğrafta gördüm.

Tarih, bir serüven ya da bir polisiye roman tadında olunca çok ilgi çekiyor. Ben merakı arttırmak için sözü burada bırakıyorum ama şimdi siz bir şeyler yazın; e-postalarınızı bekliyorum.

Sevgiyle kalın,

Av. Kadir Daylık – 12.01.2007

E-posta 8: Afyonkarahisar'da Heinrich Krippel'i niçin öldürdük?

Sevgili Dostlar,

Heinrich Krippel'i niçin öldürdük? Ya da ismini eserinin üzerinden neden kazıyıp çıkardık?

Soru bu...

Muhtemel nedenleri bence şöyle sıralamak mümkün:

1. Milliyetçilik anlayışı, bir yabancınn kendi eseri üzerine kendi ismini yazmasına müsaade etmeyecek tarzda oluşmuş kafa yapıları nedeniyle,
2. Adamın zaten ölmüş olduğunu düşünerek bu davranışın onu 2. kez öldüremeyeceğini düşünen yaklaşım yüzünden,
3. Vefa kelimesinin sadece İstanbul'da bir semt adı olduğunu düşünenlerin uygun görmesi üzerine,
4. Bunların bir karışımı.

Belki başka nedenleri de vardır bunun ama sonuç değişmiyor: Önce sanatçıya, sonra tarihe ve en önemlisi de gerçeğe saygısızlık!

Aksi takdirde kendi ülkesi de dâhil olmak üzere, ait olduğu Batı dünyasında afroz edilmeyi, Yunan halkının nefretini çekmeyi göze alabilen (kim bilir belki ölüm tehditleri de almıştır) bir adam, hayatında hiç bir sanatçının neden ve nasıl sanatçı olduğunu veya yarattığı eserin o sanatçı için ne anlam ifade ettiğini bilmeyen, düşünemeyen "birileri" tarafından bu kadar kolay harcanmazdı...

Bence bundan sonra, belki de AYTAM adına yapılması gereken ve bir tür iade-i itibar olması bakımından önemli olan şey; o ismin yeniden yerine yazılması için sivil bir girişimi başlatmak olmalı.

Bundan rahatsız olabilecek tarzda "milliyetçi"lik iddiası taşıyanlara da sormak lazım; neden o dönemde böyle eserleri verebilecek bir Türk heykeltıraş yoktu? Olduğunu varsaydığımızda bile, en azından bir dönem için kaderini Atatürk'ün genç Türkiye Cumhuriyeti ile birleştirmiş bir sanatçının sadece "Türk olmadığı" gerekçesiyle dışlanması mantığı nedir?

Hepinize saygılar sunuyorum.

(Bu arada: fikri tartışmalar ister istemez siyasi, dini konular gibi ayrışma noktalarına da değinmek zorundadır. Önemli olan düşüncenin kendisine olmasa bile Voltaire'in dediği gibi düşünceyi açıklama hakkına sonsuz saygı duyulursa bu ayrışmalar sorun teşkil etmez. Ben de bu yazıyla düşüncemi açıklamış oluyorum. Bu grubun bu olgunluğu gösterebileceğine de inanıyorum)

H.Yücel Özel - 12.01.2007

E-posta 9: İki kere ölmek

Sayın Kadir Bey,

"Şimdi sorum şu? Anıtın batıya bakan yüzdeki panoda alt köşede yer alan KRIPPEL yazısını silmeli miyiz?" Sorusuna yanıt vermeden önce bu sorunun neden sorulduğunu, gerekçelerini izah etmeniz gerekir diye düşünüyorum.

Alttaki yazınızı okuduktan sonra "evet silinsin" gibi bir yaklaşımın olmayacağı malumunuzdur.

"Çok saçma ya da anlamsız gibi görülen bu tartışmayı açmak istiyorum. Zira 5 Nisan 1945'de Viyana'da ölen sanatçıyı, biz, bir kez de Afyonkarahisar'da öldürmüşüz. Bunu bir fotoğrafta gördüm" diyorsunuz.

Bu nasıl olmuş bize izah ederseniz çok memnun olurum. Ben bu cümleden şunu çıkardım. Heykeltıraşın ismini heykelden sildik ve Krippel'i bir kez daha öldürmüş olduk.

İşin doğrusu heykelin kaidesindeki kabartmaları izlememe rağmen imza var mı yok mu inanın anımsamıyorum.

Hava çok soğuk ve bende hasta olmasam inanın gider bakar gelirdim..o derece meraklandım şu an.

Eğer düşündüğüm doğru ise, yani isim silinmişse bu çok ayıp...

Sanata duyduğum saygı adına, kurtuluşumuzun üçüncü yılında ülkemize gelerek emperyalistlere karşı ulusal bağımsızlığımızı kazanmak uğrunda canla-başla yaptığımız savaşı simgeleyen anıtı yapma cesaretini göstermiş biri olması adına ismin silinmesini asla ve kat'a istemem, düşünmem bile...

İnsanoğlu doğar, yaşar ve ölür... Ama sanatçılar gerek yaşamlarında gerekse öldükten sonra emeklerine saygı gösterilmezse defalarca ölmüş, öldürülmüş olurlar...

Görüş ve düşüncelerim böyledir.

Saygılarımla

Çiğdem Altınöz - 12.01.2007

E-posta 10: Heinrich Krippel, Afyonkarahisar'da kendi yaptığı anıtta gömülüdür.

Sayın H.Yücel Özel, Sayın Çiğdem Altınöz,

Katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Son e-postamda “tarih, bir serüven ya da bir polisiye roman tadında olunca çok ilgi çekiyor. Ben merakı arttırmak için sözü burada bırakıyorum” demiştim. Sayın Çiğdem Altınöz, “Anıtın batıya bakan yüzdeki panoda alt köşede yer alan KRIPPEL yazısını silmeli miyiz? Sorusuna yanıt vermeden önce bu sorunun neden sorulduğunu, gerekçelerini izah etmeniz gerekir diye düşünüyorum.” demiş. Şimdi devam edeceğim ama hemen sonuca geleceğimi beklemeyin. Serüven devam ediyor...

Sayın H.Yücel Özel, benim sorumu “Heinrich Krippel'i niçin öldürdük? Ya da ismini eserinin üzerinden neden kazıyıp çıkardık?” diye tekrar soruyor. Sn. Çiğdem Altınöz de “Bu nasıl olmuş bize izah ederseniz çok memnun olurum. Ben bu cümleden şunu çıkardım. Heykeltıraşın ismini heykelden sildik ve Krippel'i bir kez daha öldürmüş olduk. İşin doğrusu heykelin kaidesindeki kabartmaları izlememe rağmen imza var mı yok mu inanın anımsamıyorum.” demiş ve “Hava çok soğuk ve bende hasta olmasam inanın gider bakar gelirdim... O derece meraklandım şu an.” diye eklemiştir.

Sayın Çiğdem Altınöz, soğuk havada ve hasta hasta anıta gitmenize gerek yok zira yazımda “Kaidenin batıya bakan ön yüzündeki panoda profilden Atatürk portresi bulunur.” demiştim ve “Sanatçının soyadı batıya bakan yüzdeki panonun alt köşesinde KRIPPEL yazısı ile belirtilmiştir.” diye de eklemiştir. KRİPPEL yazısı Atatürk Portesinin altında duruyor, kazınmamış ve silinmemiş.

Sizin de belirttiğiniz gibi “...isim silinmişse bu çok ayıp...” Ayrıca “Sanata duyduğum saygı adına, kurtuluşumuzun üçüncü yılında ülkemize gelerek emperyalistlere karşı ulusal bağımsızlığımızı kazanmak uğrunda canla-başla yaptığımız savaşımı simgeleyen anıtı yapma cesaretini göstermiş biri olması adına ismin silinmesini asla ve kat'a istemem, düşünmem bile... İnsanoğlu doğar, yaşar ve ölür... Ama sanatçılar gerek yaşamlarında gerekse öldükten sonra emeklerine saygı gösterilmezse defalarca ölmüş, öldürülmüş olurlar...” şeklindeki düşüncelerinize katılmayan yoktur sanırım.

Yine aynı şekilde Sayın H.Yücel Özel'in yazısında belirttiği gibi böyle bir şey “Önce sanatçıya, sonra tarihe ve en önemlisi de gerçeğe saygısızlık!” olur.

Şimdi gelelim benim soruma, ben “Anıtın batıya bakan yüzdeki panoda alt köşede yer alan KRIPPEL yazısını silmeli miyiz?” diye sormuştum. Yazı orda duruyor, Sayın H.Yücel Özel ve Sayın Çiğdem Altınöz, silinmemesi gerektiğini belirttiler.

Sayın Ergun Gedizlioğlu, “Krippel, adını ben zafer anıtının bir köşesinde okumuştum. Onu mu soruyorsunuz?” Sayın Bedri Yanbol, “durup dururken kimin aklına gelir Heinrich Krippel” demişti, öyle ya kimin aklına gelir? Sayın Akif Saklıca da “Bu zatla

ilgili bilmemiz gereken daha fazla bilgiye sahipseniz bunları duymaktan da memnun olurum." Demişti...

Tarih böyle bir serüven işte, haydi sevgili dostlar; sizlerin de görüşlerini bekliyoruz.

Viyana'da ölen sanatçıyı, biz, bir kez de Afyonkarahisar'da öldürmüşüz.

Bunu bir fotoğrafta gördüm.

Sevgiyle kalın.

Av. Kadir Daylık - 13.01.2007

E-posta 11: Heinrich Krippel, Afyonkarahisar'da kendi yaptığı anıtta gömülüdür.

Sevgili Kadir Daylık.

Yazıda ismim geçtiği için açıklama yapma gereği duydum.

Sizin bir iletinize cevaben grup arasındaki iletilerin amaç dışındaki konularda da olabileceği, bunların sınırının kimseyi incitmemek şartı olması gerektiğini yazmış bu iletilerden grup arasında yakınlaşma ve amaca uygun sonuçlar elde edilebileceğini belirterek, sonuç olarak ta, "laf lafı açar kimin aklına gelir Heinrich Krippel" demiştim.

Buradaki amacım sizin yazınız üzerine unuttuğum önemli bir kişiyi hatırladığımı ve yazışmaların faydasını belirtmekti.

Gelelim bizim Zafer Anıtı heykelimize. Benim yaşamımda o heykelde bir değişiklik yapıldığını hatırlamıyorum. Eğer benim bilmediğim zamanlarda oldu ise niye o zaman tepki olmadı onu da anlayamıyorum. Veya oldu da benim haberim olmamış olabilir. O Heykel Cumhuriyetin genç yıllarında dikilen en anlamlı heykeldir. Onu değiştirmek için Tabiat ve Kültür Varlıkları Koruma Kurulu izin vermesi gerekir.(Aslında o da yetmez ya)

Kaldı ki O heykel bir Anıt'tır kimse hiç bir şeyini kazıyamaz ve hiç bir şey ekleyemez. Ve öyle olması da gerekir bence. Burası heykelleri yıkan düşünceye sahip yöneticilerle yönetilen ülke değil.

Eğer benim uzak kaldığım zamanlarda O heykelin orijinalitesinde bir değişiklik yapıldı ise elbette orijinaline getirmek için çalışalım. Ama yeni bir şey eklemekse asla.

Selamlar.

Bedri Yanbol – 13.01.2007

E-posta 12: Biraz daha Heinrich Krippel

Sayın Bedri Yanbol,

“Kaldı ki O heykel bir Anıt'tır kimse hiç bir şeyini kazıyamaz ve hiç bir şey ekleyemez. Ve öyle olması da gerekir bence. Burası heykelleri yıkan düşünceye sahip yöneticilerle yönetilen ülke değil. Eğer benim uzak kaldığım zamanlarda O heykelin orijinalitesinde bir değişiklik yapıldı ise elbette orijinaline getirmek için çalışalım. Ama yeni bir şey eklemekse asla.” Diyorsunuz.

Size yürekten katılıyorum. Matematikte ekleme ile çıkarma farklı sonuçlar verirse de sanatta böyle değildir. “Eser”den bir parça koparılması da ona bir parça eklenmesi de aynı şeydir. Çıkarmak gibi eklemek de, yasaların bu konudaki yaptırımları bir yana Sayın H.Yücel Özel'in söylediği gibi “Önce sanatçıya, sonra tarihe ve en önemlisi de gerçeğe saygısızlık!” olur.

Sevgili Dostlar,

Önceki e-postamın konu bölümüne Heinrich Krippel, Afyonkarahisar'da kendi yaptığı anıtta gömülüdür.” Diye yazmıştım. Bunun açıklamasını daha sonra yapacağım.

Şimdi, anıtın sanatçısının kim olduğu merakı ile dört bir yanını dolaşırsanız bunun Avusturya'lı sanatçı Heinrich Krippel tarafından yapıldığını gösteren açık bir ifade bulamazsınız.

Sadece kaidenin batıya bakan ön yüzündeki panoda yer alan profilden Atatürk portresinin alt köşesinde KRİPPEL yazısı bulunmaktadır. Bu yazının (da) silinmesi mümkün olsa idi silinir miydi? Şüpheliyim...

Farkında mısınız giderek hafızalarımız siliniyor; sahip olduğumuz değerler, kavramlar temelsiz bir yapı haline geliyor. Unutursak, sahip olduğumuz her şeyi yitiririz. Biliniz ki düne, bugünümüze sahip çıkabilme enerjimiz, yarınlarımızı da şekillendirecektir.

İşte AYTAM bunun için, geçmişimizi, geçmişimizin değerlerini, bugünümüzü daha iyi anlayabilmek/anlatabilmek, gelecek kuşaklara da taşıyıp sevdirmek için koruyup kollamayı, anlaşılır kılmayı amaç edinmiştir.

Değerli Dostlar,

Şimdi Heinrich Krippel 'i size biraz daha geniş tanıtmak istiyorum.

Türkiye'de gerçekleştirdiği anıt heykeller ile tanınan Avusturya'lı heykeltıraş, ressam, bakır oymacısı ve bezeyici Heinrich Krippel 17 Eylül 1883'de Viyana'da dünyaya geldi. Sanat eğitimini Viyana Güzel Sanatlar Akademisi'nde Profesör Hemler atölyesinde tamamladı. Daha çok portre, büst ve mezar taşları üzerinde çalıştı ve tanındı. I. Dünya Savaşı'na topçu subayı olarak katılan Krippel 1925 yılında Türk Hükümeti'nin davetlisi olarak Türkiye'ye geldi. 1938'e kadar on üç yıl Türkiye'de kalarak heykellerini gerçekleştirdi.

Atatürk, sanatçıyı köşkte misafir ederek hazırlayacağı tüm heykeller için kendisine poz vermiştir. Krippel, bu heykel ve anıtların ön çalışmaları ve taslaklarını Türkiye’de hazırladı. Bu taslaklardan tasarlanarak hazırlanan heykel kalıpları sanatçının Viyana’daki atölyesinde üretildi ve Viyana Birleşik Maden işletmelerinde bronz döküldü. Bu heykeller daha sonra parçalar halinde Türkiye’ye getirildi ve yerlerinde monte edildi.

Sanatçı Türkiye’de kaldığı on üç yıl içinde ilk olarak İstanbul Sarayburnu’ndaki Atatürk anıtını 1925 yılında gerçekleştirdi. Sarayburnu Atatürk Heykeli, Cumhuriyet ideolojisinin görselleştirilmesi yolunda atılan ilk adımdır. İstanbul Belediyesi tarafından diktirilen heykelin açılışı sonrasında Belediye yetkilileri Atatürk’ten bir telgraf alır: *“Muhterem İstanbul Halkının ilk defa heykelimi dikmek suretiyle gösterdiği yüksek kadirşinaslıktan ve resm-i küşat münasebetiyle hakkımda izhar buyrulan necip hissiyattan dolayı samimi teşekkürlerimi arz ederim. Sözün bundan sonrası heykeltıraşlarıdır.”*

Daha sonra 29 Ekim 1926’da Konya Atatürk anıtı açıldı. Konya Valisi Muammer Bey’in öncülüğünde Mimar Muzaffer’e (1881-1920) Tarım Anıtı olarak yaptırılan beyaz mermerden kaidenin üzerine Konya Belediye Başkanı Kazım Gürel’in öncülüğünde Heinrich Krippel’e yaptırılan Atatürk Heykeli, yuvarlak mermer bir platforma yerleştirilmiştir. Heykel bronzdan olup burada Atatürk, sol elinde kılıcını ve sağ elinde de buğday başağını tutarak, üniformalı olarak tasvir edilmiştir.

24 Kasım 1927’de o günkü adı ile Hâkimiyet-i Milliye olan Ulus Meydanı’nda Yeni Gün Gazetesi sahibi Yunus Nadi Bey’in önderliğinde Türk ulusunun maddi katkıları ile yaptırılan, Ankara’yı taçlandıran Zafer Anıtı açıldı. Anıt kaidesinin dört bir yanında, Atatürk’ün özlü sözleri bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi ön cephedeki *“BULUNUR KURTARACAK BAHTI KARA MADERİNİ”* sözüdür. Anıt açıldıktan sonra, belli aralıklarla Ankara İtfaiye teşkilatı’nın önden kumandalı Fiat marka arozözleri ile getirilen sularla baştan aşağı yıkanır, çamaşır sodası ve Arap sabunlu doğal süngerlerle kuşların pisliklerinden ve tozdan temizlenirdi. Ankara’lılar anıtın çevresine ne bir izmarit, ne de bir yemiş kabuğu atarlardı.

19 Mayıs 1919’un anısını ölümsüzleştirmek için sanatçıya 1931’de Samsun Belediyesi tarafından yaptırılan Atatürk anıtı, 19 Ocak 1932’de törenle açılmıştır. Her yüzü kabartmalı taban üzerine yükselen heykelde Atatürk üniformalı olarak ve arka ayaklarıyla kuyruğuna dayanıp şaha kalkan atının üzerinde betimlenmiştir.

24 Mart 1936’da ise Afyonkarahisar’daki anıt açıldı.

Sanatçı Viyana’ya dönmeden Ulus’ta Martin Elsaesser tarafından projelendirilerek inşa edilen Sümerbank binasında taştan bir Atatürk heykeli gerçekleştirdi ve 1938 yılında yeniden Türkiye’ye gelebilmek umudu ile Viyana’ya döndü. Krippel İkinci Dünya Savaşı’nın başlaması nedeni ile bir daha Türkiye’ye dönemedi ve 5 Nisan 1945’te Viyana’da bir mide ameliyatı sonrası aramızdan ayrıldı. Sunay Akın ise Kule Cambazı isimli kitabında, İkinci Dünya Savaşı’ndaki bir hava bombardımanı sırasında yıkılan bir duvarın altında kalarak can verdiğini yazmaktadır.

Ama biz onu bir kez de Afyonkarahisar’da aramızdan uzaklaştırmışız ve kendi yaptığı anıta gömmüşüz.

Talihsiz sanatçı bir kez de Afyonkarahisar'daki anıtın altında can vermiştir.

Bunu bir fotoğrafta gördüm.

Sevgiyle kalın.

Av. Kadir Daylık 15.01.2007

E-posta 13: Heinrich Krippel çok mu para almıştı? Yoksa Anıt başarısız mıydı?

“Heinrich Krippel’i konuşalım mı?” konulu e-posta haberleşmesine katılarak, değerli görüş ve düşünceleri ile katkıda bulunan Sayın Akif Saklıca’ya, Sayın Çiğdem Altınöz’e, Sayın Bedri Yanbol’a, Sayın Ergun Gedizlioğlu’na ve Sayın H.Yücel Özel’e çok teşekkür ediyoruz. Benimle beraber 6 kişi arasındaki e-postaların derlenmesinden oluşan bir e-kitap oluştu.

Değerli Dostlar, haydi, sizler de katılın; kuşkusuz görüş ve düşüncelerinizle zenginleşeceğiz. Tarih araştırmacıları için bir başlangıç olabilecek bu e-postalardan oluşan “Heinrich Krippel’i konuşalım mı?” dosyasını tamamlayıp <http://www.aytam.org.tr> sitesinde yayımlamayı planlamaktayız.

Heinrich Krippel çok para mı almıştı?

Anıt, Afyonkarahisar Özel İdare Müdürlüğüne yaptırılmıştır.

Araştırdım, yaklaşık 3.000 kg. ağırlığında olan bronz anıt 59.446.-TL. (Yaklaşık 6 Ykrş) sarfıyla gerçekleştirilmiştir. Anıtın çevre düzenlemesi, kaidesi ve nakliye masrafları da düşünüldüğünde bunun ne kadarının sanatçıya verildiğini bulamadım.

Anıtın yapımına 1932 yılında başlanmıştır. Birkaç ölçüte göre yaptığım hesaplamalar 59.446.-TL.’nin bugün için 475.000.-YTL. olduğunu gösteriyor. Bu hesabı daha sağlıklı yapabilecek kişiler aramızda elbette vardır. Bildirilirse sevineceğim.

Sizce Heinrich Krippel’i çok para aldığı için mi öldürdük? Yoksa anıt istenilen gibi yapılmamış mıydı?

Anıt, 24 Mart 1936 tarihinde zamanın Başbakanı İsmet İnönü, Nafia Vekili Ali Çetinkaya ve diğer zevatin katılımıyla düzenlenen büyük bir törenle açılmıştır.

Açılış törenindeki konuşmasında Başbakan İsmet İnönü;

“Aziz vatandaşlar, önünde toplandığımız anıt özel manalı yüksek bir belgedir... Bu, bir askeri seferin neticesinden başka bir şey ifade eder. Bu Türk Kurtuluşunun hakikî remzidir... Milletın asırlar süren ıstırapları burada durmuş, harici âlemin bitip tükenmez zulüm ve istilaları Kocatepe’yi aşarak Afyon ovasına indiğimiz günden beri devriliş yıkılmıştır... Vatandaşlar, kurtuluş, Türk Milletinin kendi eseridir. Türk Milletinin kendi bağrından yetiştirdiği en büyük evlâdının etrafında yekpare olarak yaşadığı bir varlık mücadelesidir. Türk milletinin istikbalde uğrayacağı tehlikeler karşısında nasıl hareket etmesi gerektiğini öğreten bir tecrübe hazinesidir... Türkler anıtın önünden Türk Milletinin müdafaası için bütün varlıklarını feda etmek aşkını yüreklerinde tazeleyerek geçeceklerdir” demiştir.

En Büyük Afyonkarahisar’lı, Nafia Vekili Ali Çetinkaya, “Afyon Büyük Utku Anıtı için” isimli makalesinde;

“Geçen ay, 24 Mart 1936 günü Afyon’da törenle açtığımız Anıt, zahirde İstiklâl Harbi’nin son kurtuluş günlerini ve Afyon halkının minnet duygularını ifade etmek için kurulmuş olmakla beraber, hakikatte Garp âleminin asırlardan beri devam ede

gelen tecavüz hamlelerinin ve Şarka doğru olan istila emellerinin 1922 Ağustosunda vuku bulan Afyon–Dumlupınar Meydan Muharebesi'nin tam zaferi ile kırılmış olduğunu ve bu kadar büyük ve şamil bir mana ile askeri ve millî tarihimizin bu dönüm noktasını işaret eden bir semboldür... Yakın Şark tarihinin mesut bir dönüm noktası olan bu hadisatın ebedi hatırası böyle bir anıtı kurmak şerefinin Afyon'lu hemşerilerime mukadder olması ise onlar için en büyük bahtıyarlıktır. Bu muzafferiyete erişmelerinden dolayı onları kutlularım. Bu anıt, taşıdığı yüksek ve şerefli manaları ile yalnız Afyon'lunun değil, belki bütün yurt evlatlarının kuvvet, itimat ve vatanseverlik membaı olarak nesilden nesile, asırdan asıra milli kurtuluş destanımızı nakledip duracaktır” demiştir.

Gerek Başbakan İsmet İnönü'nün gerekse de Nafia Vekili Ali Çetinkaya'nın, anıt hakkında konuşan–yazan diğer kişilerin birleştikleri nokta, anıtın sön derece başarılı olduğu ve anlam olarak istenileni verdiği yolundadır.

Öyleyse biz Afyonkarahisar'da Heinrich Krippel'i niçin öldürdük?

Çıktığımız tarih serüveninin sonuna geliyoruz.

Bir sonraki e–postada Heinrich Krippel'in gömülmesinden önce dedemle çektiği fotoğraftan bahsedeceğim.

Artık dosyayı kapatıyoruz.

Sevgiyle kalın.

Av. Kadir Daylık – 16.01.2007

E-posta 14: Heinrich Krippel çok mu para almıştı? Yoksa Anıt başarısız mıydı?

Sayın Kadir Bey,

Emeğinize saygı duyuyor ve destekliyorum.

Yazışmalardan yaptığınız derleme için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Belki de sizin açtığınız bir konuda yazışırken bilmeden bizler de tarihe bir iz bırakmaktayız.

Eğer böyle olacaksa, yani yazışmalar kitap haline gelecek ise (pdf formatında bile olsa) izdüşümlerimizin işe yaraması, gelecek nesillere bir faydası olması açısından her birimize düşen önemli görev ve sorumluluklar olacaktır.

Ben evvelce de bahsettiğim üzere Afyonkarahisar'lı değil, İstanbulluyum. Ama belki şans, belki de kaderin bir cilvesi veyahutta bilemediğimiz, bilemeyeceğimiz Tanrısal bir yazgı neticesi babamın görevi ile geldiğimiz, çocukluğumda beş ay kalabildiğim, nedense çocuk kalbimle çok sevdiğim Afyonuma, yıllarca yolum hiç düşmediği halde kırk yıl sonra inanılmaz bir tesadüf ile yeniden gelip yerleştim. Bana kırk yıl önce deselerdi ki bu şehre yıllar sonra yine geleceksin, burada yaşayacaksın kesinlikle inanmaz, güler geçerdim...

Her şeyde bir hikmet vardır diye düşünüyor ve karınca kararınca yararlı izler bırakmaya çabalıyorum.

Bu noktadan hareketle mademki Mr. Krippel ile konu açıldı ve yazılanlar derlenmekte, o halde sanat üzerine, heykel üzerine de yazılar olsun kitabımızda diye düşünüyorum.

Mektubumun ekine bahsettiğim konularla ilgili bulabildiğim iki kaydı geçiyor, sözlerimi Krippel'in Atatürk için söylediği bir söz ile bitiriyorum.

ATATÜRK ÖYLE BİR İNSANDIR Kİ, HAYALİ DEĞİLDİR. İSTEDİĞİNİ BİLİR, BİLDİĞİNİ YAPAR, YAPAMAYACAĞI BİR ŞEYİ DE İSTEMEZ.

H.KRİPPEL/ HEYKELTRAŞ

Size ve tüm gruba saygılarımla.

Çiğdem Altınöz - 17.01.2007

Ek:1

SANAT ÜSTÜNE

Her şeyden önce sanattan, bu büyüğü evrenden biraz söz etmek gerekir. Sanat nedir, nasıl doğmuştur? Bir günlük kullanım eşyası hangi nedenlerle belli bir estetik beğeniyle yaratılıyor, bir sanat yapıtına dönüşüyor? Bunlar hep sorulan, sürekli yanıt aranan sorulardır. Bu konuda çok çeşitli açıklama yapılabilir. Ama hepsi de sanatın yalnızca belirli yönlerini tanımlar.

Günümüzde araştırmacılar, sanatın kökenini binlerce yıl öncesi insanının ürünlerinde arıyorlar. Ancak o çağ insanının yaratma arzusunu ve sürecini tanımlamak pek kolay değildir. Mağarasına çizdiği resimlerde neyi amaçlıyordu tarih öncesi insanı? Bunlar bir av büyü müydü? Zamanlarının çoğunu mağaralarda geçiren bu insanlarla oyalanma eylemi miydi? Yoksa gerçekçi, bilinçli bir yaratma mı? İlkçağlardan günümüze küçük küçük heykelcikler gelmiştir. Bunların da simgesel bir anlamı, saptanmış, belirli bir formu mu vardı? Tüm bu sorulara kesin yanıtlar vermek, o kadar da kolay değildir.

Dünya sanat tarihi çok uzun bir süreyi kapsamaktadır. İnsanoğlunun ilk ürünleri için binlerce, on binlerce yıl önceye dönmek gerekmektedir. Araştırmacılar dünya sanatını insanlık tarihiyle birlikte başlatıyorlar. Tüm bunların yanında sanatın kendine özgü nitelikleri var. Konuya değişik bir açıdan bakarsak ilginç bir durumla karşılaşırız. Bugün hayranlıkla izlediğimiz, görmek için müze kapılarında kuyruk oluşturduğumuz yapıtların çoğu, aslında yaşam koşullarını benimsediğimiz Batı uygarlığının ürünleridir. Ancak dünya üstünde bir tek uygarlıktan söz edemeyiz. Kongolu bir zencinin, bir Kızılderilinin, bir Eskimononun yapıtı da yetkin bir ürün olarak benimsendiği anda sanatın en temel niteliği de ortaya konmuş olur: Evrensellik. Sanatın her türlü yerel nitelimeyi, sınıflandırmayı aşan bir yapısı vardır.

“Güzellik” uzun süre sanatın en önemli niteliği olarak görülmüştür. Bu durum sanatın tanımına da yansımış, “Belli bir güzellik anlayışıyla yapıt üretmek, bir güzellik ifadesi” türünden tanımlamalar geliştirilmiştir. Oysa çağımızda daha açık bir biçimde anlaşıldığı gibi “güzellik” bir zorunluluk değildir. Giderek daha bütüncül bir bakış açısıyla olaya yaklaşırsak her dönemin, her bölgenin kendine özgü bir güzellik anlayışı olduğu ortaya çıkıyor. Thomas Munro’nun “Doyurucu bir estetik yaşantı oluşturmak için gerekli dürtüleri yaratma becerisi” biçimindeki tanımı, çok daha rahatlıkla benimsenebilir. Günümüzde bu yaşantı doğal olarak korkutma, irkiltme, hatta tiksindirme boyutlarına da sahip olabiliyor. Çağımız sanatçıları yaşadığımız büyük olayları, dramaları tüyler ürpertici bir biçimde ele alabiliyorlar.

Sanat yapıtlarının toplanması, biriktirilmesi giderek sergilenmesi eski çağlara kadar uzanıyor. Bu olay günümüzde çok daha yaygın ve örgütlü bir hale gelmiştir. Tarih bilincinin gelişmesi, insanoğlunun geçmişini öğrenme konusundaki doyumsuz arzusu, bu konuda en önemli etkenler arasındadır. Çünkü yüzyıllarca önce yapılmış yapıtların çoğu geçmişe ilişkin bir takım gizleri önümüze sermekte, bizi o döneme götürmektedir. Bu da sanat yapıtlarının bir başka yönünü, sahip olduğu belgesel değerini açıklıyor. Geçmiş öğrenme konusunda yazılı kaynakların yanında sanat yapıtları da önemli bir rol oynar. Ancak sanatın yaşantımızdaki yerini salt bununla açıklamak çok yanıltıcı olur. Her şeyden önce, sanat bir yetkinliğe ulaşma çabasıdır. Bu noktada da her uygarlığın, her dönemin kendine özgü bir dili olduğunu söylemek gerekir. Bu söylediklerimizin sanatın evrenselliği ile bir çelişki oluşturduğu, evrensel bir dilin varlığını yadsıdığımız sanılması. Her uygarlığın, her dönemin dili ile anlatmak istediğimiz çeşitli üslupların, yaklaşım biçimlerinin varlığıdır. Bir Yunan heykeli, bir Osmanlı keramiği, bir Uzak Doğu resmi farklı farklı anlayışların ürünleridir. Ama bu yapıtların her birinde ayrı bir güzellik, ayrı bir çekicilik buluruz. İşte bu nedenle “Sanatın en temel niteliği evrenselliktir” diyebiliyoruz. Bu temel niteliklerinin yanında sanatın etkilere açık bir yapısı vardır. Tarih boyunca en önemli etki de dinden gelmiştir. Bu duruma Uzak Doğu’dan Amerika’ya kadar hemen her bölgede rastlarız. Örneğin Hint sanatı, Buda’nın çeşitli görünümünü ve serüvenlerini içeren engin bir deniz gibidir.

Aynı durum Batı uygarlığı için de söz konusudur. Tüm Ortaçağ boyunca Batı’da dinsel öğretilerin ağır bastığı, kalıplara bağlı, şematik yapıtlarla karşılaşırız. Ortaçağ dinsel anlamı olan, okuma yazma bilmeyenlere Hıristiyanlığın özünü ve felsefesini anlatan yapıtlarla doludur. Bu dönemde sanatın eğitsel işlevine tanık oluyoruz. Ortaçağda tüm kiliseler konusunu Kutsal Kitap’tan alan resimlerle kaplanır, bu yolla ibadete gelenlere çeşitli mesajlar verirdi. Giderek yapıtların dış yüzeyleri bile dinsel konulu resim ve heykellerle kaplanmış, kentnin merkezi durumundaki büyük katedraller ortaya çıkmıştır.

İslamiyet’te ise ilginç bir durumla karşılaşırız. Müslümanlık tasvir yasağını benimsemiştir. Kitap resminin dışında, özellikle insan figürüne pek az rastlanır. Bu nedenle sanatçı da soyut bir takım formlara ve anlatım yollarına yönelmiştir. Bu durum süsleme alanında büyük bir atılıma neden olmuş, bu alanda akıllara durgunluk verecek derecede başarılı ürünler elde edilmiştir. İslam dünyasında süsleme sanatının çok başarılı örneklerini buluruz. Büyük boyutlu yapıtların duvarlarını renklendiren, zengin bir görünüm kazandıran bu tür süsleme İslamiyet’in egemen olduğu hemen her bölgede rastlıyoruz.

Öte yandan İslam dünyasının kendine özgü bir kitap sanatı vardır. Küçük küçük figürlerin yer aldığı, alabildiğine renkli ve ilginç olan bu alanda öteki dallara oranla daha özgür çalışan sanatçı, Hz. Muhammed’i bile resimlemiştir. İslam kitap resmi son derece ilginç ve orijinal bir duyarlılığın ürünüdür. Gerçi kendi içinde de bir takım üslup farklılıkları vardır, ancak genelde tekniği, resimleme anlayışı ve düzenleme mantığı açısından tutarlı bir birlik oluşturur.

Batı’da Ortaçağ boyunca süren şematik, kalıpcı anlayıştan az önce söz ettik. Ortaçağ’ın bitimi ile Batı’da en büyük sanat anlayışlarından birinin gelişimine tanık oluruz: Natüralizm. Bu anlayışta her şey doğada olduğu gibi, insan gözünün gördüğü gibi betimlenir. Doğal olmak, doğaya benzemek temel ilkedir. Araştırmacılar natüralist üslubu ünlü İtalyan ressam Giotto’nun yapıtlarıyla başlatırlar. Sanatçının yapıtları mekân, derinlik ve renk açısından Ortaçağ’a oranla çok gelişmiştir. Ama natüralist üslubun asıl gelişimi Rönesans’ta olmuştu. 15. yüzyıldan itibaren Avrupa’da natüralist üslubun en olgun örnekleri verilir. Büyük usta Michelangelo’nun Musa Heykeli, bu örneklerin en ünlülerinden biridir. Natüralist anlayış o düzeye ulaşmıştır ki, anlatılanlara göre Michelangelo yapıtı bitirince

karşısına geçmiş ve Musa Peygamber'den konuşmasını istemiştir. Bu öykü bize natüralist sanatçının gerçeğe uygunluk peşinde ne denli koştuğunu gösteriyor.

Natüralizm yüzyıllar boyunca Batılı sanatçıların sıkı sıkıya sarıldıkları bir anlayış olmuştur. Ancak çağımızın hemen başında iki sanatçı, Picasso ve Braque natüralist anlayışa öldürücü darbeyi indirirler. Onların yapıtlarında artık tek bir bakış açısı bulamazsınız. Farklı bakış açıları resim yüzeyi üzerinde bir araya getirilir, nesnenin parçalanmış görüntüsü yeniden kurgulanır. "Kübizm" adı verilen bu akımın doğuşuyla 600 yıllık Natüralizm yıkılmaya başlar.

Çağımız sanatı hemen her alanda büyük bir anlatım zenginliğine sahiptir. Farklı çevrelerden, hatta kültürlerden etkilenme olayı çağımızda tüm açıklığıyla ortaya çıkar. Etkilenme, sanatın "evrenselliğini" destekleyen bir durumdur. Bir Aztek kafatası ile yüzyılımızın büyük heykeltıraş Henry Moore'un bir yapıtını, toprak malzemeden yapılmış bir Kolombiya heykeltıraş ile Picasso'nun bir çalışmasını, Orta Afrika'dan ağaç, bakır ve pirinçten yapılmış bir cenaze tören figürü ile İsviçreli ressam Klee'nin bir resmini bir arada düşünebilirsiniz. Karşılaşılabilecek benzerlikler, çağdaş sanatçının esin kaynakları konusunda bir fikir verirken sanatın nasıl kıtalararası bir etkilenme, giderek bir bütünleşme yolu olduğunu da gösterecektir. Bu tür çarpıcı benzerlikler çağımız sanatının en ilgi çekici yönlerinden biridir. Bu durum aynı zamanda sanatın, giderek kültürün yapısını kavramaya olanak sağlıyor. Sanat etkilere açık, sınırsız bir yaratma eyleminin sonucudur, bağımsız bir yapısı vardır.

Çağımızdan önce sanat yapıtları belli bir kesime sesleniyordu. Bu durum günümüzde de bir ölçüde geçerliliğini koruyor. Ama bunun yanında yaşadığımız kentler bile artık sanatsal anlayışla düzenleniyor, teknolojinin getirdiği yenilikler deniyor. Evler, müze binaları, televizyon istasyonları giderek çevresel düzenlemeler sanatın yaşantımıza etkisini gösteren örneklerdir. Tarih ve çevre bilincinin gelişmesi, günümüz insanını kültürel miras konusunda çok titiz olmaya yöneltmiştir. Ülkemizde de yapılmaya başlandığı gibi, bir sokağın, kimi zaman tüm yerleşimin sanatsal bir kaygıyla korunması, yeniden düzenlenmesi çok sık karşılaşılan bir durumdur. Bunu da rahatlıkla sanatın, sanat eğitiminin bir katkısı sayabiliriz.

Sanatla ilgilenen, belli bir estetik duyarlık edinen kimsenin çevresindeki tarihsel dokuya da yabancı kalamayacağı, giderek ona sahip çıkacağı düşüncesini bir kez daha yinelemek istiyoruz. Zaten sanat eğitiminin temel amaçlarından biri de bu olmalıdır.

Çeşitli uygarlıkları ve sanatlarını tanıtan bu derlemenin (buna bağlı olarak audio-visual programların) böylesi bir bilinci uyandırması en büyük dileğimizdir.

Uşun Tükel

Ek:2

HEYKEL

Ülkemizde 19. yüzyıl sonlarına kadar heykel sanatı dinin de etkisiyle mimariye bağlı taş süslemeciliği şeklinde gelişme göstermiştir. Bununla birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nda resim sanatında Batılılaşma etkisi sonucu yaşanan gelişmeler heykel sanatında karşımıza çıkmamaktadır. Bu dönemde adından bahsedebileceğimiz Türk heykel sanatçısı olmadığı gibi, 19. yüzyılda Osmanlı topraklarında çalışan çok sayıda ressama karşılık heykeltıraşa rastlamayız. Yalnızca yeniliklere açık bir padişah olan Sultan Abdülaziz, Viyana seyahati sırasında gördüğü heykellerden etkilenerek kendi heykelini yaptırmak istemiş ve bunun üzerine C.F. Fuller isimli bir heykeltıraşı İstanbul'a getirterek bugün Beylerbeyi Sarayı'nda yer alan at üzerindeki heykelini yaptırtmıştır. Fakat 1871 tarihli bu heykelin döneminde büyük tepkiler aldığı bilinmektedir. Aynı dönemde açılan askeri ve sivil okullarda da heykel üzerine bir eğitim verildiğine dair bir bilginiz yoktur.

Ülkemizde heykel sanatının başlaması ve gelişmesi resim sanatında olduğu gibi kuşkusuz 1883 yılında açılan Sanayi-i Nefise Mektebi ile gerçekleşmiştir. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ilk heykel hocası ise Roma'da heykel eğitimi almış olan Osgan Yervant(1855-1914)'dir. Cumhuriyet öncesi dönemde Sanayi-i Nefise' de öğrenim gören heykel sanatçıları arasında hakkında yeterli bilgi sahibi olabildiğimiz başarılı isimler olarak İhsan Özsoy(1867-1944), İsa Behzat(1875-1916) ve Mehmet Mahir Tomruk(1885-1949)'u görmekteyiz. Heykel alanında Cumhuriyet öncesi dönemde yetişmiş önemli bir isim olan Nijad Sirel(1897-1959) ise Sanayi-i Nefise' de öğrenim görmeden kendi imkânlarıyla Almanya'ya heykel öğrenimi için gitmiş ve eğitimini tamamladıktan sonra yurda dönmüştür. Bu sanatçılardan Avrupa'da da eğitim almış olan İhsan Özsoy, 1908 yılında Osgan Yervant'ın yerine Sanayi-i Nefise'de

hocalığa başlamıştır. Çağdaş Türk Heykel Sanatı'nın bu ilk öncüleri, genel olarak klasik heykel formlarında natüralist eserler, özellikle büstler meydana getirmişler ve malzeme olarak çoğunlukla alçı, taş ve bronz kullanmışlardır.

Cumhuriyet'in ilan edilmesinin ardından 1924 yılında devlet tarafından yurt dışına gönderilen öğrenciler arasında heykel sanatçısı bulunmamaktadır. 1925 yılında ise Müstakil Ressam ve Heykeltıraşlar Birliği(1929) kurucularından olan Ratip Aşir Acudoğlu, devlet tarafından Paris'e heykel eğitimi için gönderilen ilk heykel sanatçısı olmuştur. Sonraki yıllarda akademi öğrencilerinden Hadi Bara, Zühtü Müridoğlu, Nusret Suman gibi devlet bursu kazanarak yurt dışına giden sanatçılarımızın ülkemizde heykel sanatının gelişmesinde büyük payları olmuştur. Sabiha Bengütaş ise ilk Türk kadın heykel sanatçılarımızdandır.

Cumhuriyet öncesi heykel çalışmalarının akademi ile sınırlı kalması, Türk halkının heykel sanatına karşı ön yargılı tutumunu devam ettirmiştir. Cumhuriyet'in ilanından önce Atatürk, 22 Ocak 1923 yılında Bursa'da yapmış olduğu konuşmasında bu alandaki endişeleri giderici şu sözlere yer vermiştir; "...Dünyada uygarlığa ulaşmak, ilerlemek, gelişmek isteyen herhangi bir ulus ister istemez heykel yapacak ve heykelci yetiştirecektir. Anıtların şuraya buraya tarihsel anılar olarak dikilmesinin dine aykırı olduğunu ileri sürenler, şer'i hükümleri gereği gibi araştırıp incelememiş kişilerdir. ... heykelciliği en yüksek derecede ilerletecek ve yurdumuzun her köşesi atalarımızın ve bundan sonra yetişecek çocuklarımızın anılarını güzel heykellerle dünyaya ilan edecektir..." Atatürk'ün konuya duyarlı yaklaşımı sonraki yıllarda da devam etmiş, heykel sanatının yaygınlaşması ve halka benimsetilmesi amacıyla önemli meydanlara konulmak üzere, yaşanan zaferleri ve değerli komutanları konu alan anıt heykellerin yaptırılması düşünülmüştür. Fakat ülkemizde anıt heykel yapımı için gerekli teknik imkânların olmaması ve anıt heykel yapımı konusunda yeterli tecrübeye sahip sanatçıların henüz yetişmemesi üzerine bu alanda ilk yabancı sanatçılara görev verilmiştir. Bu sanatçılardan Krippel'in yapmış olduğu İstanbul Sarayburnu Parkı'nda bulunan 1926 tarihli *Atatürk Anıtı* ülkemizdeki ilk anıt heykeldir. Yine ülkemizde çok sayıda eseri bulunan bir diğer sanatçı olan Canonica'nın yapmış olduğu eserler arasında en bilineni 1928 tarihli *İstanbul, Taksim Cumhuriyet Anıtı*'dir. Yabancı sanatçıların yanı sıra 1930'lu yıllardan sonra, öncülüğü Kenan Yontuç, Ratip Aşir Acudoğlu, Hadi Bara, Nijad Sirel'in yaptığı anıtlara günümüze kadar geçen sürede başarılı diğer heykeltıraşlarımızın eserleri eklenmiştir. Bu heykellerden İstanbul Üniversitesi Rektörlük Binası önünde yer alan *Gençlik Anıtı* Yavuz Görey tarafından 1955 yılında yapılmıştır.

Cumhuriyet döneminde açılan sergilerde resim sanatçılarının yanı sıra heykel sanatçılarına da rastlanmaktadır. 1932 yılında Zühtü Müridoğlu'nun Gülhane Parkı içindeki Alay Köşkü'nde açmış olduğu sergi ise ülkemizdeki ilk heykel sergisi olarak kabul edilmektedir.

1937 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Atölyesi şefi olan Belling, Akademi'de görev yaptığı 1955 yılına kadar figüre dayalı klasik eğitim vermeyi tercih etmiştir. Belling'in öğrencisi olan bazı sanatçılar akademiden sonra eğitimlerini yurt dışında devam ettirmişler ve bu eğitimleri sırasında çağdaş akımlardan etkilenerek yurda dönmüşlerdir. Böylelikle 1950'li yıllardan sonra heykel sanatımızın modern akımların etkisinde kaldığına tanık olmaktadır. Çağdaş akımların Akademi'de öğretilmesi ise 1950 yılında Ali Hadi Bara ve Zühtü Müridoğlu'nun atölye hocaları olarak görev almasıyla başlamış, Akademi'deki eğitimlerinden sonra gittikleri Paris'te soyut çalışmalardan etkilenen İlhan Koman ve Şadi Çalık'la bu dönem hız kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde heykel sanatımızın gelişmesinde ve yaygınlaşmasında Hüseyin Özkan, Yavuz Görey, Zerrin Bölükbaşı, Hüseyin Gezer, Kuzgun Acar, Ali Teoman Germaner, Gürdal Duyar'ın yapmış oldukları çalışmalar da önemli yer tutmaktadır.

Çağdaş Türk Heykel Sanatı'nın, başladığı noktadan itibaren hızlı bir gelişme göstermiş olduğu açıktır. Cumhuriyet döneminde yetişmiş sanatçılar, ilk heykel sanatçılarımıza oranla daha bağımsız ve kişisel üsluplarını ortaya koyabilen eserler meydana getirmişler ayrıca erken dönemdeki büstler yerini önemli meydanlarımızda yer alan anıtlara ve soyut heykellere bırakmıştır. Bu gelişmeler yalnız bunlarla sınırlı kalmamış kullanılan malzemede de kendini göstermiştir.

E-posta 15: Heinrich Krippel çok mu para almıştı? Yoksa Anıt başarısız mıydı?

Sayın Kadir Daylık,

Bir tefrika lezzetinde verdiğiniz bilgileri ilgiyle okuyor ve çok yararlanıyorum. Bu konuyla birlikte bir anda Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarına doğru bir zaman yolculuğuna çıkmış gibi olduk.

Ben sadece bir saptama yapmak istiyorum. Anıtın maliyetinin günümüzdeki karşılığını hesaplarken sanırım sadece Türkiye içindeki enflasyon oranlarından yola çıktınız, fakat bence bu değerlendirmeyi yaparken 59.446.- TL nin o günkü alım gücüne bakmakta yarar var. Benim Rahmetli Anneannemin Zaviye Sultan Mahallesi, Can Baba yokuşunda oldukça güzel 3 katlı bir evi vardı ve benim çocukluğumda kulak misafiri olduğum kadarıyla ve aklımda yanlış kalmadıysa, 1930 lu yıllarda Rahmetli Dedem bu evi 10.000.- TL ye satın almış. Bu bilgiden yola çıkarsak demek ki o yıllarda anıta harcanan parayla en az 5 - 6 adet oldukça güzel ev alınabiliyormuş. Böyle bir evin bugünkü değerinin en az 200.000.- YTL olduğunu düşünürsek anıtın maliyetinin bu günkü karşılığı yaklaşık 1.000.000.- YTL dir, diyebiliriz diye düşünüyorum. Yani aslında anıt hiç de ucuza mal olmuş gibi görünmüyor ancak o günün şartlarını ve o günlerde ki Türkiye'yi düşünürsek, böyle bir heykelin bronzdan dökümü için Türkiye'de herhangi bir tesisin bulunduğunu sanmıyorum ve o devre göre yüksek teknoloji gerektiren bir imalat olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla Avusturya'da heykelin dökülüp Afyon'a nakledilmesi, maliyetin büyük bir kısmını oluşturmuştur ve yine her zaman olduğu gibi işin sanat kısmına çok az bir miktar kalmıştır.

Sevgi ve selamlarımla.

Akif Saklıca - 17.01.2007

E-posta 16: İşte Heinrich Krippel'in gömüldüğü yer...

İşte Heinrich Krippel'in gömülmeden önceki hali.

Solda dedem Abdülkadir Daylık, ortada Heinrich Krippel, sağda dedemin abisinin oğlu (yeğeni) Mustafa Daylık. Tahminen 1939 yılında Mustafa Daylık henüz askere gitmeden önce bu resmi çektirmişler.

Heykel grubunun arazi biçiminde olan tabanının doğu yüzüne sonradan bir plaka eklenerek "Heinrich Krippel Viyana 1934" yazısı kapatılmıştır. Eklenen plakanın üzerinde bugün "Afyon Şehri düşman orduları tarafından ilk defa 28 Mart 1921'de, ikinci defa 13 Temmuz 1921'de işgal edilmiş, 27 Ağustos 1922'de kurularak ve bu anıt milli orduya ve milli kahraman Atatürk'e Afyon'luların şükran hatırası olarak dikilmiştir." yazısı yazmaktadır.

Sayın Akif Saklıca "Heinrich Krippel'le ilgili bilmemiz gereken daha fazla bilgiye sahipseniz bunları duymaktan memnun olurum" demişti. Ben de "5 Nisan 1945'de Viyana'da ölen sanatçıyı, biz, bir kez de Afyonkarahisar'da öldürmüştük. Bunu bir fotoğrafta gördüm." demiştim. Sayın H.Yücel Özel, benim sorumu "Heinrich Krippel'i niçin öldürdük? Ya da ismini eserinin üzerinden neden kazıyıp çıkardık?" diye tekrar sormuştu. Sn. Çiğdem Altınöz de "Bu nasıl olmuş bize izah ederseniz çok memnun olurum. Ben bu cümleden şunu çıkardım. Heykeltıraşın ismini heykelden sildik ve Krippel'i bir kez daha öldürmüş olduk. İşin doğrusu heykelin kaidesindeki kabartmaları izlememe rağmen imza var mı yok mu inanın anımsamıyorum." demiş ve "Hava çok soğuk ve bende hasta olmasam inanın gider bakar gelirdim... O derece meraklandım şu an." diye eklemiştir. Sayın Bedri Yanbol da " O heykel bir Anıt'tır kimse hiç bir şeyini kazıyamaz ve hiç bir şey ekleyemez. Ve öyle olması da gerekir bence. Burası heykelleri yıkan düşünceye sahip yöneticilerle yönetilen ülke değil. Eğer benim uzak kaldığım zamanlarda O heykelin orijinalitesinde bir değişiklik yapıldı ise elbette orijinaline getirmek için çalışalım. Ama yeni bir şey eklemekse asla." diyordu. Ben de "Eserden bir parça koparılması da ona bir parça eklenmesi de aynı şeydir. Çıkarmak gibi eklemek de, yasaların bu konudaki yaptırımları bir yana Sayın H.Yücel Özel'in söylediği gibi 'Önce sanatçıya, sonra tarihe ve en önemlisi de gerçeğe saygısızlık!' olur" demiş ve "Heinrich Krippel, Afyonkarahisar'da kendi yaptığı anıtta gömülüdür." diye yazmıştım.

İşte resimde görüldüğü gibi sanatçımızın adı kendi yaptığı anıtta gömülmüştür.

Bu ne zaman olmuş? Bilen var mı? Ben bilmiyorum. Dedem ve amcam resmi 1939 yılında çektirdiklerine göre Atatürk'ün ölümünden sonra olduğunu biliyorum.

Size bir de Haşhaşçı Ali'den bahsederek bu dosyayı kapatacağım.

Biliyor musunuz niçin dedem ve Mustafa amcam (ben kendisine hep amca demiştim) anıtın ön yüzü dururken arkasında resim çektirmişlerdir? Elbette ki anıtta yer alan Heinrich Krippel yazısını belgelemek için değil.

E-postalarım da bahsetmişim; Heinrich Krippel, 1925 yılından 1938 yılına kadar 13 yıl Türkiye'de konuk sanatçı olarak kalmıştır. 1932 yılında Atatürk tarafından Çankaya'daki köşke birkaç hafta konuk olarak çağırılmış ve Atatürk'e yakın olmuştur. Anıtın kaidesinin dört yüzünde bulunan kabartmaların konuları bizzat Atatürk tarafından sanatçıya verilmiştir.

Münir Hayri Egeli, Mareşal Fevzi Çakmak ile bir görüşmesini naklederken “Afyon abidesinin üzerindeki kabartmaların krokilerini heykeltıraşa Atatürk’ün ilham ettiği bir naçiz şahidi huzurunuzdadır... Heykeltıraş Afyon abidesine konacak yan kabartmaların mevzularını hazırlamış ve Büyük Ata’ya sunmuştu. Bunlardan birinin mevzuunu da bizzat ebedi Atatürk vermişti. Mareşal Fevzi Çakmak bir masada oturacak yumruğunu bir haritanın üzerine basacak. Bu kabartma Atatürk’ün direktifine uygun olarak yapılmış ve Afyon abidesine böyle konmuştur. Sayın Mareşal; evet dediler. Heykeltıraş o vakit bana gelmiş, masaya yumruğumu koydurarak fotoğraflarımı almıştır” demiştir.

Heinrich Krippel’in çektiği fotoğraflardan birisi de doğu yüzündeki dalgalanan bayrağı eğilerek öpen bir Afyonkarahisar’lının resmidir.

Bu Afyonkarahisar’lı, Amcam Mustafa Daylık’ın dedesi (annesinin babası) Haşhaşçı Ali’dir. Akrabalarımın birinde bulunan Heinrich Krippel’in çektiği bu fotoğrafı AYTAM’da sergilemek için aldığım, sizlerle de paylaşacağım. İşte, Abdülkadir Dedem ve Mustafa Amcam’ın anıtın ön yüzü dururken arkasında resim çektirmelerinin nedeni o tarihlerde vefat etmiş olan büyükleri Haşhaşçı Ali’yi de aralarına almak düşüncesiydi. Haşhaşçı Ali’yi resme dâhil etmek isteyen dedem ve amcam, farkına varmadan Heinrich Krippel’i de aralarına almışlardır. Tarih araştırması işte böyle sürprizlerle doludur. Ben yıllar sonra Dedemin resimlerine bakarken orada Heinrich Krippel’i gördüm.

Bugün Haşhaşçı Ali yok; Heinrich Krippel de gömülü. Dedem Abdülkadir Daylık da, amcam Mustafa Daylık da yoklar.

Ben her anıtı ziyaretimde muhteşem betimlemeleri hayran hayran izlerken, hem Haşhaşçı Ali’yi düşünür hem de Heinrich Krippel’in gömüldüğü bu bölüme de bakar ve sanatçının uğradığı haksızlığa üzülürüm.

Bize bu tarihi kaydı bırakan dedem Abdülkadir Daylık’ı da düşünüyor, bu kişiler arasında görüşebilme şansına eriştiğim tek kişi sevgili amcam Mustafa Daylık’ı da özlemle anıyorum.

Hoşça kalın sevgili dostlar, yeni konularda görüşmek üzere hepinize sevgilerimi sunuyorum.

Av. Kadir Daylık 17.01.2007

E-posta 17: Heinrich Krippel dosyası açıldı ve kapandı.

Sevgili Dostlarım,

Ben liseyi bitirinceye kadar Şuhut'ta yaşadım. İlkokulda öğrenciyken Afyon Merkeze geldiğimizde, başka işlerimiz olsa bile, adeta bir müze ziyareti gibi "Zafer Anıtını" ziyaret etmeden, dört bir yanını dolaşmadan Afyon'dan ayrılmazdık. Fakat ne o zaman, ne de daha sonralar bana Heinrich Krippel'den bahseden olmadı. Açıkçası ben de bu heykeli yapan sanatçıyı merak etmedim. Bugün AYTAM sayesinde, güzel Afyon'umuzun simgesi olan anıtı yapan heykeltıraşın kim olduğunu öğrenmiş oldum. Gelişmiş ve zengin emperyalist devletlere karşı, sömürülen ülke tarafından verilen kurtuluş ve bağımsızlık mücadelesini zaferle sonuçlandıran, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin, diğer sömürülen ülkeler tarafından örnek alınacak zaferini taçlandıran eserlere imza atan Heinrich Krippel'e karşı kendimi mahcup hissediyorum.

Yaklaşık iki haftadır tartışılan Heinrich Krippel dosyası konusunda sessiz kalmamın nedeni budur.

AYTAM'ın, herhangi bir tarihsel olay karşısında, takındığı tavır, gerçekleştirilen tartışmanın seviyesi, özellikle sevgili dostumuz Kadir Daylık'ın, tarihe olan sevgisini ve tutkusunu açığa vuran duyarlılığı ve bir akademisyen titizliğinde, kaynaklara dayanılarak görüşlerin ortaya konması, tartışmayı sessizce izleyen bizleri son derecede mutlu etmiştir.

Görüşlerini bizlerle paylaşan AYTAM dostlarına teşekkür ederken, yeni dosyalarda buluşmanın beklentisi içinde, bütün dostlara en içten selam ve sevgilerimi sunarım.

Musa Bursalı - 18.01.2007

E-posta 18: İşte Heinrich Krippel'in gömüldüğü yer...

Kadir Bey,

Size çok meraklandığımı yazmıştım daha önceki mektubumda.

Havanın sisli, soğuk olması ve rahatsızlık yüzünden de gidip bakamıyorum demiştim.

Sizden gelen yazı ekindeki fotoğrafı incelediğimde gerçek hemen güneş gibi doğuverdi. Yazın çektiğim resimleri inceledim ve grupta yayınlanmaya en uygun olanlar seçtim.

Büyük boyda yolluyorum ki isteyenler resmi büyütüp Mr.Krippel'e yaptığımız ayıbı görsünler.

Evvelce de sanatçılar hakkında bir not düşmüştüm konu hakkında fikir yürütürken ama şimdi çok kesin olarak diyorum ki, sanata, sanatçıya saygı göstermeyen toplumlar ilerleyemezler.

Bir sanatçının eserinden (ister heykel olsun, ister resim, ister şiir) sanatçının ismini silmek kadar basitlik düşünemiyorum.

Kendim de yazın sanatı ile uğraştığımdan Mr.Krippelin eserinden isminin silinmesi bana çok dokundu.

Evet... Gerçekten ikinci kez öldürmüşüz sanatçıyı.

Ne yazık bize, bizlere...

İzninizle bu konuyu ve dedenizin resmi ile birlikte gazetemizde yayımlayarak kamuoyuna duyurmak isterim.

Gazete mektup adresime yayımlamam için onay verdiğinizizi belirten bir mektup yollarsanız hemen harekete geçerim.

Saygılarımla,

Çiğdem Altınöz - 18.01.2007

<http://afyonkocatepehaber.com/>

E-posta 19: İşte Heinrich Krippel'in gömüldüğü yer...

Sevgili Çiğdem Altınöz,

Bu kadar yazı içinde ben konuyu hala kavrayamadım.

Ne olmuş?

Sanatçının yaptığı orijinal heykelde bir değişiklik mi olmuş?

Olduysa niye olmuş?

Ben bunu hala anlayamadım.

Olay açık ve öz olarak anlatılsa ve denilse ki, şu tarihte şunlar bu heykelde şöyle bir değişiklik yaptılar.

O zaman daha doğru yorum yaparız.

Üç fotoğraf göndermişsiniz.

İkisi benim bildiğim.

Birisinde sadece sanatçının adı var.

Bunun mümkün olacağına inanmam.

Zaten Sanatçılar mütevazıdır isimlerini en tepeye değil en alta yazarlar.

Foto montaj olabilir.

Kim ne demek istiyorsa çok açık ifadelerle anlatmalıdır.

Sanatçıyı nasıl öldürdüysen onu da açık ifadelerle anlatmalıdır.

Bilgileneyim.

Selamlar.

Bedri Yanbol – 18.01.2007

Basın: Utku heykelinin ilk halini kim bozdu?

Afyonkarahisar'ın Kurtuluş savaşı simgesi olan Utku Heykelinin 1934 yılındaki orijinal halinin bozulduğu ortaya çıktı.

AYTAM Grubu tarafından üyeler arasında başlatılan bir fikir alışverişi, acı bir gerçeği ortaya çıkardı.

AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi kurucusu Av. Kadir Daylık AYTAM'ın internet üzerinde yayımlanan grubunda grup üyelerine Heinrich Krippel'i konuşalım mı? sorusu ile başlayan bir fikir tartışması başlattı. Amaç üyelerin gruba olan ilgisini çekmek, Afyonkarahisar hakkında genel kültürü artırmaktı.

Av. Kadir Daylık gruba daha sonra Heinrich Krippel'i ikinci kez niye öldürdük? sorusunu sordu. Grup üyeleri konu hakkında kendi düşüncelerini aktarıp fikir alışverişinde bulunurlarken, Av. Kadir Daylık anıtın eski yıllarda çekilmiş bir resmini gönderince acı gerçek de ortaya çıkmış oldu.

Resim 1939 yılında çekilmiş.

Av.Kadir Daylık'ın dedesi Abdülkadir Daylık ve amcası Mustafa Daylık, anıtın arka kısmındaki (doğu yüzündeki) panelde bulunan kabartmada bayrağı öpen Haşhaşçı Ali figürünü aralarına alarak bu resmi çektiler. Zira Haşhaşçı Ali de akrabaları imiş. Atatürk'ün ölümünden bir yıl sonra çekilen bu resim, bir gerçeğin su yüzüne çıkmasına vesile oldu.

Anıtın yapıldığı zamanki orijinal halinde (1934) arka yüzdeki düzlemde heykeltıraşın ismi ve yapıldığı yıl yazılı bulunuyor.

Oysa zaman içinde kim ya da kimler emir verdiyse bilinmez, bu isim kaldırılarak "Afyon Şehri düşman orduları tarafından ilk defa 28 Mart 1921'de, ikinci defa 13 Temmuz 1921'de işgal edilmiş, 27 Ağustos 1922'de kurtarılmış ve bu anıt milli orduya ve milli kahraman Atatürk'e Afyon'luların şükran hatırası olarak dikilmiştir." yazısı konmuş.

Günümüzde değil tarihe mâlolmuş bir heykelin üzerinden isminin silinmesi, internet sitelerinde sanal ortamda bile ölmüş sanatçıların eserlerinin özenle korunması için çabalar başlatılmışken, önemli bir heykeltıraşın eserinin üzerinden isminin silinmesi manidar bulundu.

Afyon Kocatepe Haber olarak diyoruz ki:

Sanata ve sanatçıya saygı adına, heykeltıraş Heinrich Krippel ile ilgili kısa bir bilgi de ilave edilerek imzasını yeniden eski yerine koymanın zamanı gelmedi mi?

Yetkililere sesleniyoruz.

Sanatçılar eserleri ile yaşarlar, Heykeltıraş Heinrich Krippel'in ismini silerek bu değerli sanatçıyı bir kez daha öldürmeyelim.

http://afyonkocatepehaber.com/v2/icerik_detay.asp?id=13301 – 18.01.2007